

بترۆف فۆدکن

بهاء الدین جلال

ئامادهی کردووه

(شۆرشى دوارۆژ هیزىكى سروشتى بهو په پوهندى به مروف و زانستى بهوه هه به) . . هه له مندالى بهوه ئه م فلهسه فه به كارى تى كرده ته زووى به له شیدا ده هینا ، تاواى لى هات خووى له ناو ئازارو كیشه به كى لى سنوورى ئه و كانهى وولاته كه بهوه دۆزى بهوه .

له سالى ۱۸۷۸ دا له شارى كى خنجیلانهى ده م كه نارى زى قۆلگا چاوى ژبانى هه لينا . . بترۆف فۆدکن . . له خیزاينى هه ژارو ساده دا شماره زای نه ئى به كانى جیهانى ئه و سه رده مه بوو . . خه بات كردن و سووربوون له سه ر مافى ئاده مizado خسته رووى كیشه كانى دروشمى ژبانى روژانهى فۆدکن بوو . . هه له مندالى بهوه و یجى دایك و باوك و خزمه كانى بووه . . ئه م په پوهندى به كۆمه لایه قى يانهش به شپوه به كى ئه وتۆ له كاره كانى رهنگى دابه وه كه به ره مه كانى مۆركى سۆزو عاتیفه ی راسته قینه ی پتوه ديارىت . . فۆدکن . . هه له مندالى بهوه خووى دابه نىگار كردن .

قوتابخانه په دا جوړه کانی وټنو نه خسته ی ټنډازه و هونری
سیرامیک فیربوو . . بهمه شهوه نه وه ستا تا له هاوینی سالی
۱۸۹۸ دا گه رایوه موسکو، چوه کولجی ناماده کردی
هونه رمنده نیگار کیشه کان . . هوت سالی ره به قی تیدا
خویندو له م ماوه به شدا نریکه ی بیست چیروک و چیروکی شیرو
دوازه شانوگه ری نووسی .

فودکن . . خواست و نامانجه کانی روژ له دوا ی روژ په ریان
ده سهند، بویه کا چوه ټه لانیو له قوتابخانه ی (هونه ره
به ناوبانگه کان) له شاری میونخ شاره زانی به کی ته ووی له
نیگار کیشاندا په پیدا کرد . . ټم قوتابخانه به بنکه ی هونه رمنده
ټم و سرده مه بوو، که زور به یان له وولاتانی ټه وروپای روژ ټا ووه
هاتبوون . . له و قوتابخانه په دا کاره کانی هونه رمنده
به ناوبانگه کان رووسیای به تایه قی (کردنوسکی)
به سهر کرده وه . لاسالی زور به ی ماموستا کانی ټه و سرده مه ی
کرده وه . .

له سالی ۱۹۰۵ دا پروانامه ی دیپلومی به رزی له کولجی
ناماده کردی هونه رمنده ندان وهرگرت، تا له سالی ۱۹۰۶ دا
دهر هینانی شانوگه ری (قوربانی) ی گرت ټه ستو . . به جوړیک که
ره خه گران شانو بابه خیکی هره گرنکی یان پی داو جیگای
سویاسی کردن و ریزلینان بوو .

پتروف له کاره هونه ری به کانی دا په نجه بو کومه او
نه خوشی به کانی در بژده کات، که تا ټه و ساله ی دیپلومی به رزی
له کولجی هونه رمنده ندان وهرگرت له ژر ټه شکه نجه و نازاردا
ده بیالاندو زولم و زور داری و هه زاری بالی به سهر میله ته که پیدا
کیشابوو . . له بهر هه مه کانی دا داوا له میله ت ده کات که
هوشمه ندی و ټیکوشان بکن به خورا کی ژانم سهر به ستی ی
مروف تا که نامانچ و خه می روژانه بان ټیت . . ریازی هونه ری
پتروف تا راده به ک که و ته ژر باری هونه ری کونی رووسه وه .
به لایه قی له ووی به کار هینانی رهنگ و ناوهر که وه که پشت به
که له پووری ره سفی رووس ده به ستیت . .

له سالی پیراردا سه دسال به سهر له دایک بوون ټم
هونه رمنده مه زنه دا ټیپه ری که وایه کیک بوو له شوپره سوارانی
هونه ری نیگار کیش و چیروک نووسانی رووسیا ده وریکی
سهره کی له زهنگدانه وه ی واقعی ټه وسای رووسیا دا هه به و .
ههروه ها خزه ټیککی بی پایانی گه له که ی کرد .

ووردی و راستگویی و جوانی له بهر هه مه کانیدا دیارو
ناشکر ابون . . سهره پای ټه و هونه ره، ده ستیکی بالاشی له
نووسیندا هه بوو . . شانوگه ری زوری نووسی، به ناوبانگه تریان
شانوگه ری (قوربانی) بوو . .

ماموستا کانی فودکن سهریان له لټه اتووی و دانای و ژری ی
ټم لاهه سورده ما . . چیروکه کانی سهرده می خوی
خوینده وه . . چیروکی نووسی به لام تابلوی که می ده نووسی،
ده بگوت (نوسهر نایت زور بنوسیت و کم بخوینته وه
چونکه شنی زور ټه گه ر زیره کی و وورپای ټیا به کار نه یه ت ټه و
نامانچی به سوود ناگه به ټیت و مروف ده ټیت زور گوی

رابگریت و کم بدوی و بنووسی) .

ټه منی فودکن گه ټشته (۱۴) سال . . رووی کرده
ټه کادیای هونه ره کان و پاشان به ریکه وت ټافره ټیککی
نیگار کیشی ناسی و کردی به هاوسه ری ژانی .

چهنده سالیکی نه خایاندو رووی کرده شاری (پترسبورگ)
له ویش له قوتابخانه ی (چکلن) ناوی خوی نووسی له م